Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 48. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 13-го БЕРЕЗНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MARCH 13, 1982 No. 46. VOL. LXXXIX.

ТУІА ВІДЗНАЧИЛО 30-ЛІТТЯ „ВІСТЕЙ"

Ню Йорк, Н. Й. (І.Я.Х.)- В суботу, 6-го березня ц.р., в приміщеннях Українського Інституту Америки відбулося пленарне засідання Головної Управи Товариства Українських Інженерів Америки, сполучене із науковою конференцією та відзначенням редакторів „Вістей": інж. Р. Онишкевича, інж. Р. Волчука та 20-ліття редагування „Вістей" інж. С.Ю. Процюком.

Пленарне засідання, в якому, крім членів Головної Управи, брали участь голови, або їх уповажнені, відділів ТУІА та інші члени ТУІА, мала дуже ділову і змістовну програму. Члени Головної Управи інформували присутніх про наполегливі намагання відновити зв'язки з відділами і їх членами взагалі, дальше була обширна виміна думок про видавничі справи і вкінці фінансові справи. Думку злуки „Вістей" і „Бюлетеню" в одно видання деякі вітали, а деякі опрокидували. Деякі присутні вважали, що „Вісті" не тільки повинні зберегти дотеперішню форму, але повинні бути ще й поширені, тимбільше, що „Вісті" зараз являються одиноким фаховим технічним журналом в українській мові. Була мова, щоб частинно кошти друку покривати різними оголошеннями українських і неукраїнських престижевих підприємств.

Головна Управа ТУІА повідомила присутніх про те, що вона виконала доручення останніх Загальних зборів „не брати участи в центральних організаціях аж до того часу, коли їхні справи не будуть наладнані на базі правопорядку", інакшими словами, Товариство Українських Інженерів Америки прилучилося до Українського Лікарського Товариства та Асоціяції Українських Професорів", які теж не беруть участи в теперішньому УККА, не висилають туди своїх представників. Якщо хтось із інженерів і працює зараз в системі УККА, то він репрезентує свою власну особу, а не ТУІА.

Наукова конференція складалася із трьох доповідей: інж. Богдан Сірий — „Соняшна енергія від теорії до практики", інж. Роман Циган — „Роля атомових електростанцій в енергетиці" та інж. д-р Ігнатій Метіль — „Відношення хемічної промисловости до суспільства". Доповіді були виголошені поправною українською мовою. Жвава дискусія і різні запити свідчили, що теми були цікаві і слухачі мали змогу доповнити своє знання додатковими інформаціями.

Ювілейний бенкет з нагоди 30-ліття журналу „Вісті Українських Інженерів" завершив ювілейну програму. Інж. Володимир Гнаткївський, один із колишніх голів ТУІА, в короткій і змістовній доповіді пробував схопити суть існування ТУІА для самих професіоналістів-інженерів та для громади взагалі. Більш або менш успішно ТУІА було і є дальше тим балянсуючим чинником в українській громаді, старачись не включитися в ніякі групові чи релігійні спори і таким воно повинно залишитися й надальше. Маючи в своїх рядах людей різних політичних і релігійних переконань, щоб уникнути різних внутрішніх напружень, ТУІА повинно стояти осторонь тих спорів і включатися в такі акції, що мають загальний характер. Інж. Євген Івашків ствердив, що між Головною Управою та редакцією „Вістей" все була співпраця та вирозуміння.

Ювілейні відзначення у формі грамот дістали всі три згадані редактори „Вістей".

Біля 90 гостей із різних осередків ЗСА провели цей день мило і корисно. Ганна Крицька і Марія Гончаренко значно причинились до успіху цього дня.

СЕНАТОР Г. ВІЛЛІЯМС ЗРЕЗИҐНУВАВ

Вашінґтон. — Сенатор Гаррісон А. Вілліямс, демократ з Ню Джерзі, який був засуджений у так званих абскам процесах за перекупство, зрезиґнував зі свого становища в Сенаті в четвер, 11-го березня ц.р., оминаючи тим самим більшого політичного скандалу усунення його голосами сенаторів.

Вілліямс, який займав пост сенатора 23 роки, зовсім не думав перепрошувати своїх колеґ за раніше його поступування і до самої резиґнації обстоював свою невинність та обвинувачував Федеральне Бюро Інвестиґацій (ФБІ) у провокативних акціях, які, мовляв, не повинні мати місця в американському суспільстві. Сен. Вілліямс заявив зібраним сенаторам, що він резиґнує, але „історія покаже чи я допустився злочину чи став жертвою провокації".

Вілліямс є першим сенатором на протязі останнього півстоліття, який зрезиґнував у наслідок закидів у злонаміреній діяльності. Губернатор стейту Ню Джерзі Томас Кейн має тепер три альтернативи полагодити справу нового сенатора: назначити негайно іншу особу, почекати аж до передвиборів в червні ц.р. і номінувати республіканського переможця, або почекати до загальних виборів в листопаді. Сам губернатор на запити кореспондентів відповів, що він не спішиться з цією справою. Він при тому додав, що має на увазі принаймні 50 кандидатів на опорожнене сенаторське місце.

Викрили непрошених „гостей" в американському літаку

Варшава, Польща. — Американська преса й інші засоби масової інформації повідомили в неділю, 7-го березня ц.р., що непрошені „гості" продістались до американського джетового літака, залишеного на варшавському летовищі, і, правдоподібно, намагалися вмонтувати підслухові апарати. Вони однак не здавали собі справи з того, що спеціяльний літак, яким користуються тільки урядові делеґації при нагоді відвідин закордонних країн, має вмонтовано модерні апарати, які сиґналізують присутність непрошених „гостей", навіть якщо вони не залишають за собою жадного сліду.

Як відомо, згаданим літаком прибула до Варшави американська конґресова делеґація під керівництвом конґресмена Дейвіда Обі, демократа з Вискансин, для переговорів з польськими урядовими чинниками у справі можливого знесення санкцій і поширення допомоги для Польщі.

Щоб не комплікувати загальної ситуації і не збільшувати напруження, яке існує між теперішнім польським режимом і Урядом ЗСА, американська делеґація намагалася применшити випадок з літаком, а конґресмен Томас Давні заявив у телефонічному інтерв'ю, що до літака, правдоподібно вдерлися „хулігани" і „польський уряд не має нічого спільного з цим випадком". Він додав, що влом мабуть доконали „якісь кловни із служби безпеки", так нібито служба безпеки немає нічого спільного з польським урядом.

Речники американської делеґації внесли гострий протест до міністерства закордонних справ у Варшаві, а там їм заявили, що нічого не знають про випадок, але постараються розслідити цілу справу. Випадок із залишеним без жадної охорони літаком в чужій державі викликав критику американців, які кажуть, що будучи поінформованим про відносини, які існують в Польщі після проголошення там воєнного стану, не слід було так легковажно поступати.

Крім того, конґресме Т. Давні заявив, що польське пресове аґентство неправдиво поінформувало пресу, що, мовляв, американська делеґація „воліла б, щоб Уряд Реґена зніс всякі санкції проти Польщі". „Це є абсолютна неправда, — заявив згаданий конґресмен, — тимбільше, що ситуація після проголошення воєнного стану значно погіршилася у тій країні і виглядів на краще майже немає."

Під час перебування, американська делеґація відбула розмови з міністром закордонних справ Польщі і членами парляменту, а вкінці також з примасом Польської Римо - Католицької Церкви архиєпископом Юзефом Ґлємпом.

ЗСА не плянують вислати війська до Ель Сальвадору

Вашінґтон. — Противники політики Уряду президента Роналда Реґена поширюють алярмуючі вістки, що Вашінґтон плянує вислати свої військові відділи до Ель Сальвадору. Голова Об'єднаних шефів штабу збройних сил ЗСА, генерал Дейвид Джовнс, заперечив ті вістки й категорично заявив, що збройних сил ЗСА не плянується висилати туди.

Ген. Джовнс зложив ту заяву перед Комісією Міжнародних справ Палати Репрезентантів. Він взагалі відмовився дискутувати таку можливість, як нереальну й неіснуючу. Заява шефа штабу американських збройних сил повністю покривається з подібною заявою президента Реґена, яку він зложив у цій справі. До тієї заяви ген. Джовнса долучився присутній на тому самому переслуханні державний секретар Александер Гейґ, який зі свого боку сказав: „Я можу запевнити, що президент Реґен ніколи не відкинув і не відкине провірки й випробування кожного можливого засобу, який є доступний, щоб добитися мирного і для всіх сприйнятливого виходу з тієї кризи в обширі Середньої Америки. В дискусії про це мусять брати участь всі, хто причинився до постання тієї кризи, тобто, очевидно, Куба і Совєтський Союз".

Державний секретар підкреслив, що Уряд ЗСА усвідомлює собі труднощі створеною Москвою і Кубою ситуації, яка є частиною загального положення в світі. „Ця ситуація в нашому сусідстві є ґльобальна по своєму характері. Тут ми маємо до діла тільки з її льокальними виявами. Розв'язка тієї ситуації є можлива тільки на базі взаємного зобов'язання причинитися до тієї розв'язки, а особливо з боку тих, які створили цю проблему".

В товаристві державного секретаря Гейґа перебував секретар оборони Каспар Вайнберґер, який дав вислів своєму погодженню з виясненнями державного секретаря та зі свого боку не дав ніяких доповнень, ані окремих вияснень.

Опозиція Нікараґуа отримує допомогу ЗСА

Вашінґтон. — Офіційні речники Уряду ЗСА потверджують вістки подані до публічного відома засобами масової інформації, що Уряд ЗСА підтримує фінансово опозицію Нікараґуа в її боротьбі з комуністами та з комуністичним режимом сандіністів.

Президент Роналд Реґен і його Уряд не погодилися фінансувати й допомагати в створенні на терені Середньої Америки відповідної парамілітарної сили, яка протиставилася б збройно зазіханням Москви і її сателітів. Але зате інші середньо- й південноамериканські країни почали конкретні заходи, щоб створити таку спільну силу, яка була б здібною протиставитися затіям російського імперіялізму в тій частині світу. Головними промоторами створення такої парамілітарної сили на базі існуючих збройних сил різних країн Середньої і Південної Америки і їхньої тісної співпраці є Арґентина та Венесуеля.

Уряд ЗСА вже під кінець минулого року дав свою формальну згоду на фінансування демократичних і національних діячів та угрупувань в Нікараґуа, які конкретно намагаються зберегти на терені тієї країни різні національні й демократичні інституції. В пресі навіть появилися вістки, що в тому самому часі з державної каси ЗСА асиґновано 19 мільйонів долярів на ту справу.

На терені ЗСА перебуває значне число колишніх національних діячів Нікараґуа та чимале число звичайних заробіткових та інших іміґрантів, які майже поголовно протиставляться комуністичному режимові сандіністів. Вони також ведуть різного рода акції та школяться військово, щоб взяти активну участь у збройній боротьбі проти сучасного терористичного режиму. Закони ЗСА не забороняють таких акцій і офіційні чинники ЗСА не протиставляться тому, але Уряд ЗСА тих акцій не підтримує, ані їм не допомагає. В стейтах Фльорида й Каліфорнія існують навіть великі вишкільні табори для націоналістів Нікараґуа, в яких добровольці переходять політичний і військовий вишкіл. Вишкіл в тих таборах дуже інтенсивний, в кожній турі вишколів перебуває по кількасот молодих добровольців. Після закінчення вишколу якесь число з них переходять до Нікараґуа, де вони діють у підпіллю, або до сусідніх середньоамериканських країн, де вони творять випадові бази й школяться далі до активних збройних виступів. В тих таборах школяться добровольці також інших національних груп.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД ЗВІЛЬНИВ 110 ІНТЕРНОВАНИХ

Варшава, Польща.—Пресове аґентство Ройтерса інформує, що польський уряд, зглядно Військова рада національного спасіння, наказала звільнити з ізоляційних таборів 110 осіб. Покищо немає жадних познак, що ця Рада наміряється звільнити також інших ув'язнених і інтернованих у 25-ох таборах Польщі.

Як відомо, у таких таборах, згідно з офіційними даними, перебуває понад 4,000 осіб, яким недавно варшавські чинники пропонували екзиль, але, як виглядає, поляки не дуже спішаться покидати свою батьківщину і не бажають масово виїжджати за кордон. З-посеред 4,000 інтернованих тільки біля 20 осіб внесли аплікації на виїзд до закордонних амбасад і це свідчить про неуспіх урядової акції з одної сторони і про існування тихого спротиву польського народу, — кажуть західні політичні спостерігачі.

Прізвищ звільнених покищо не подано. Групу 110 осіб прямо перевезли тяговими автомобілями з ізоляційного табору до готелю в Любянцу біля Катовиць і заявили їм, що вони на днях будуть звільнені і можуть їхати до своїх родин. У телевізійній програмі тільки показали групу „радісних облич", які з усміхом прийняли вістку про звільнення.

Раніше Військова рада намагалася застрашувати інтернованих, що їх уряд може поставити під суд за зламання законів і розпоряджень під час тривання воєнного стану, якщо вони відмовляться від виїзду на Захід. В урядових колах навіть кружляли вістки, що Варшава погодиться на виїзд з родиною Леха Валєнси, голови Крайового комітету вільної профспілки „Солідарність". З інших джерел відомо, що профспілка все ще користується популярністю серед польського народу. В народі кружляють підпільні видання „Солідарности" з нападами на Військову раду, уряд прем'єра Войцеха Ярузельського, якому закидається стосування „фашистських методів" у відношенні до власного народу, під покришкою „зберігання соціялістичного ладу". Також дуже зміцнів студентський протирежимний рух, кажуть дисидентські польські джерела. Наприклад, велика група студентів відбула церемонію покладення вінків і квітів під таблицею на Варшавському університеті, яка була поставлена в 1981 році в честь потерпілих студентів 14 років тому. На таблиці видніє напис: „Це є символ брутальних переслідувань незалежної думки і культури народу".

В Америці

ПРЕСТИЖЕВИЙ І ШИРОКОЧИТАНИЙ ЖУРНАЛ „Ю.С.Нюз енд Ворлд Ріпорт" помістив інтерв'ю з королем Йорданії Гуссейном, який твердить, що договір підписаний урядами З'єднаних Стейтів Америки, Єгиптом і Ізраїлем, „є мертвим" і являється „безвартісним куском паперу", тому, що жадна з підписаних держав, зокрема Ізраїль і Єгипет, не дотримуються узгіднених в Кемп Дейвиді умов. Гуссейн твердить, що проблема усамостійнення Палестини для арабів, яка мала б припинити діяльність Палетинської Визвольної Організації і співпрацюючих з нею політичних і мілітарних сил, ніколи не буде позитивно розв'язана, бо ізраїльський уряд вважає окуповані раніше арабські території за свої. Гуссейн вірить у щирість політики президента Роналда Реґена, але критикує деякі аспекти американської закордонної політики на Близькому Сході, зокрема її податливість в сторону Ізраїля.

ГОЛОВНИЙ ЛІКАР ЗСА ЕВЕРЕТТ КУП НАКАЗАВ опублікувати дані про шкідливість куріння, яке, на думку багатьох спеціялістів і дослідних інститутів, викликає не тільки рака легенів, але також рака уст, горла, шлунка, кишок, печінки тощо. Куріння, на думку д-ра Е. Купа, у чималій мірі спричинює захворіння серцево-кровоносних судин, від чого вмирає кожного року понад 200,000 осіб в ЗСА. Згідно з приблизною оцінкою, папіроси будуть спричинником бодай 129,000 смертей в 1982 році. Крім того д-р Круп каже, що курці в Америці витрачають величезні суми грошей, приблизно 38 більйонів долярів, на лікування пов'язані з курінням. Зустрічаючись з кореспондентами, д-р Куп заявив, що в ЗСА розпочалась боротьба проти куріння і що він вимагатиме від Уряду гостріших протизаходів, а зокрема виразнішої перестороги на самих папіросах і опакуванні.

ЮРИДИЧНА КОМІСІЯ СЕНАТУ ПРИЙНЯЛА голосами 10 до 7 пропонований додаток до конституції ЗСА, який дає право Конґресові чи стейтовим леґіслятурам забороняти чи реґулювати аборт Над цією пропозицією, що її вніс на засіданні Комісії сенатор Орін Геч, республіканець з Юти, напевно відбуватимуться довгі і затяжні дискусії у Сенаті, бо противники цього додатку і прихильники леґалізації абортів та ліберальні члени Конґресу погрозили, що використають всі можливі протизаходи і дозволену конґресову практику, включно до зумисних довгих виступів, щоб не допустити до схвалення цього конституційного додатку. Вісім республіканців і два демократи голосували за запропонованим додатком.

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА РОНАЛДА Реґена офіційно проголосила в середу, 10-го березня ц.р., що З'єднані Стейти Америки припиняють імпорт нафти з Лівії, обвинувачуючи при тому лівійського диктатора полковника Муаммара Каддафі в тероризмі, політичних вбивствах, заговорах і застосуванні аґресивних акцій супроти інших країн. Речники Уряду заявили, що ембарґо на лівійську нафту, приблизно 150,000 бочілок денно, не матиме жадного впливу на ціну, бо у світі є надпродукція нафти, про що вже кілька разів згадували речники країн ОПЕК. Політичні й економічні спостерігачі рівночасно заявляють, що зупинення імпорту не матиме також великого впливу на диктатора Каддафі, який продаватиме ропу іншим країнам. Речник Державного департаменту Ден Фішер заявив, що радше йшлося про принцип, як про саму нафту, бо на торгівлі із ЗСА Каддафі заробляв кожного року понад два більйони долярів.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН ПІДПИСАВ проклямацію, проголошуючи 21-го березня „Днем Афганістану" і заявляючи при тому, що З'єднані Стейти Америки ніколи „не відвернуться плечима до змагань афганського народу". Під час церемонії у Білому Домі Президент відмітив, що він накаже присвятити третій полет далекопростірного корабля „Коламбія", 22-го березня народові Афганістану, щоб підкреслити його змагання проти окупаційних військ Совєтського Союзу.

ПІДГОТОВА ДО ЮМПЗ ЙДЕ ПОВНОЮ ПАРОЮ

Джерзі Ситі, Н. Дж. (Л. В-а). — „ Це рік єдности і братерства поміж Пластом і УНСоюзом, рік 1982, коли Пласт святкуватиме славне 70-річчя свого виникнення, влітку цього року могутнім ЮМПЗ – Ювілейною Міжнародною Пластовою Зустріччю, а під кінець травня Український Народний Союз відбуде свою 30-ту Конвенцію. Щоб висловити свій пластовий привіт з цієї світлої нагоди від себе і від Крайової Пластової Старшини та запросити провід УНСоюзу на святкування ЮМПЗ, прийшли ми сьогодні до вас", — казала про причину візити до Головної Канцелярії УНС і редакції „Свободи" голова Крайової Пластової Старшини Євстахія Гойдиш, яка очолила п'ятичленну делеґацію від Пласту у п'ятницю, 19-го лютого.

Під час дружніх розмов у Головній Канцелярії УНСоюзу представники Пласту (зліва направо): Василь Оріховський (УНС), Христина Навроцька (Пласт), Михайло Мочула (Пласт), Ірина Куровицька (Пласт), д-р Іван О. Флис (УНС), Євстахія Гойдиш (Пласт), Ігор Сохан (Пласт), Уляна Дячук (УНС) і Володимир Сохан (УНС).

Разом з головою КПС були в редакції ще пл. сен. Христина Навроцька, голова Програмової комісії ЮМПЗ '82; пл. сен. Ірина Куровицька, крайова командантка Пластунок і діловод організації КПС; пл. сен. Ігор Сохан, голова Крайової Пластової Ради; та пл. сен. Михайло Мочула, перший заступник голови Крайової Пластової Старшини і Крайового Комітету Пластунів.

„Своєю візитою-відвідинами в Українській Будівлі, — пояснювала далі Євстахія Гойдиш, — організація-однодумець Союзу український Пласт висловлює свою пошану Союзові, що не є тільки 'господарською організацією', як це дехто твердить, а УНС вів і веде унікально корисну ідейну працю. Членство Пласту оцінює цю особливу, унікальну працю УНСоюзу і тому дивиться з вірою: в ці тверді часи життєвих іспитів Союз ще більше скріпить свої основи. Пласт стоїть беззастережно на боці всіх світлих здобутків УНСоюзу й бажає йому на Конвенції ще більше скріпитися, щоб ще інтенсивнішою і кращою була праця його на користь рідної громади".

Далі розмова перейшла на підготовчу працю до ЮМПЗ. На Зустріч має прибути до тисячі самого юнацтва, а разом з іншими уладами пластовими — учасників буде коло півтори тисячі. Ювілейна Зустріч, як відомо, відбуватиметься в серпні, від 14-го до 22-го включно, на пластовій оселі „Вовча Тропа" в Іст Четтем Ню Йорк. Зустріч буде „Днем Дружби" для українських пластунів з усього вільного світу, як теж очікується гостей, представиків і посланців інших пластових організацій, скавтів не-українців. Українське пластунство з'їдеться з таких країн: ЗСА, Канада, Австралія, Німеччина, Англія і Арґентина. Вони включатимуть новацтво (біля сотні осіб), юнацтво (біля 900 осіб), старше пластунство, Сеніорат, Пласт-прият і представників всіх громадських організацій. Все це таборуватиме у шатрах. Організатори Зустрічі сподіваються також великих груп — представників інших молодечих організацій. Буде на Зустрічі Владика Митрополит Стефан, сам визначний пластун, як і представники УАПЦ і УКЦ.

Програми вже заздалегідь опрацьовуються по відповідних комітетах і комісіях, які обсаджені фаховими і досвідченими членами. Особливий наголос кладеться на юнацькі програми, щоб ця зустріч лишила по собі пам'ятку на все життя. Передбачені теренові гри, прогульки-мандрівки, спорт, пластові зайняття, мистецькі виступи й ватри самодіяльности. В спорті дружинові змагання, не індивідуальні. Будуть видані одно-

(Закінґення на стор. 4)

У СИРАКЮЗАХ ПОМЕР БЛ. П. ІВАН ПІГУЛЯК

Сиракюзи, Н.Й. — В четвер, 11-го березня 1982 року, тут помер на 88-му році життя бл.п. Іван Пігуляк, сотник армії УНР буковинського куреня, визначний громадський діяч, кількакратний голова Відділу УККА, делеґат на конвенції Українського Народного Союзу, вчитель, автор книжки про школу танків Василя Авраменка. Панахида буде відправлена в неділю, 14-го березня, о год. 7-ій вечора в похоронному заведенні Петра Мацка при 1609 В. Саєтт вулиця; похорон в понеділок, 15-го березня, о год. 9-ій вранці до церкви св. Івана Хрестителя і на місцевий цвинтар. Покійний залишив в жалобі сина Ярослава, брата Сильвестра в Україні і сестру Марію, а також ближчу і дальшу родину та приятелів.

У КОЛЮМБІЇ ТА В ПЕРУ ВИБУХЛА ПОВАЖНА кількість бомб, які причинили чимало шкод. Після недавнього збомблення одної з найбільших тюрем у Перу і звільненні з неї великого числа в'язнів терористи пожвавили акцію підкладання бомб під різні державні будинки й фабричні та торговельні об'єкти. В Боґоті, столиці Колюмбії, терористи залишили вповлизу палати президента тієї країни автомашину з ладунком бомб. Бомби в означеному часі експльодували й наробили багато шкоди та поранили декількох людей, що були вповлизу. Серед поранених є також вояки, які пильнували палату президента Хулія Цезаря Турбая Аялі, якого в часі вибуху не було в палаті, бо він виконував свої обов'язки в іншому місці. Відповідальність за підкинення бомб під палату президента взяла на себе підпільна організація — М-19. Це є одна з підпільних організацій в Колюмбії, яка має також своїх членів і прихильників в інших країнах Південної й Середньої Америки.

ПЕРШИЙ ЗАСТУПНИК ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ ЗСА, колишній амбасадор в Москві та в інших столицях світу, Волтер Штоссел, поінформував Комісію закордонних зв'язків Сенату, що совєтські збройні сили вживають трійливих газів у боротьбі з афганськими націоналістами. Вістки про це приходять з різних джерел, а останньо потвердили їх дезертири афганської армії, які перейшли до повстанців. Це ж саме потвердили найновіші втікачі, які прибули з Афганістану до Пакістану. Згідно з тими інформаціями, совєтські військові частини знищили дотепер понад 3,000 людей, у великій мірі цивільних осіб, які зовсім непричасні до боротьби й через те ані не мають засобів, ані не вміють боронитися перед хемічною зброєю. Як стверджено, спеціяльні совєтські частини вживають різного роду газів, починаючи від подражнюючих і знепритомнюючих, а скінчивши на смертельних. Між тими газами є відомий ще з Першої світової війни муштардовий газ та його відміни, які не лише спричинюють смерть, але викликують наймовірні болі й конвульсії, чим Москва хоче стероризувати широкі кола населення.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00.
UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Битва, від якої залежить багато

Те, що мусіло статися — сталося. Понад два десятки років розкладової роботи Совєтського Союзу і його сателіта Куби приносять свої овочі. В Нікараґуа, як колись на Кубі, постають казарми й маґазини, площі для військових вправ і летовища, щоб стати базою найбільшої в тому обширі воєнної машини. Москва, використовуючи своїх сателітів, міжнародну систему комуністичних партій і, очевидно, наївних людей, рішилася на акції, які повністю виявляють її аґресивні, завойовницькі наміри в Середній Америці та в районі Караїбського моря.

Сьогодні вже кожному ясно, що битва не йде за республіку Сальвадор, чи Нікараґуа, чи іншу країну Середньої Америки. Йдеться про цілу Середню Америку, йдеться про ЗСА, найближчого сусіда до неї. Стратеґічний плян Москви дуже простий і дуже сміливий: здобути плацдарм на південь від ЗСА, зв'язати їхні можливості маневру, створити загрозу перед їхніми брамами й тим спаралізувати їхню ініціятиву в світі. У вівторок, в приміщеннях Державного департаменту ЗСА, представники засобів масової інформації побачили драматичні картини з того, що діється в Нікараґуа. Як у часі війни держава й військо проганяють частину населення з їхнього села, руйнуючи убогі хати й церкви, в лісах і на полях постають поліґони, розбудовані летовища на міру, яка зовсім завелика для тієї країни, казарми для полків і дивізій, маґазини для зброї й амуніції. Совєтські танки, що їх показували світлини тут і там та гелікоптери виразно віщують, що має прийти в найближчому часі.

Запитаний у тій справі член правлячої комуністичної хунти в Нікараґуа, не міг заперечити того всього. Він тільки оправдувався: це для оборони. А таку „оборону совєтського типу" світ знає. Москва „бороняться–, нападаючи на Афґаністан, „бороняться", спрямовуючи й приміщуючи свої атомові ракети в Европі, бороняться, запроваджуючи терор у Польщі і так само плянує „боронитися" в Середній Америці.

ЗСА опинилися не лише в клопітливій, але в загрозливій ситуації. Москва приступила до переведення розладу й воєнних заграв під стріхи бідних селянських хат у Середній Америці, але дими цих палаючих садиб мають огорнути й інші частини цього континенту.

Речники американського Уряду заповіли, що ЗСА відповідно зареаґують на те, що сталося і що нам показали. Час ховати голову в пісок минувся, час слухати ліберальні напіви заспокоювання — поза нами. Перед нами-час для протиакції.

НОВООБРАНИЙ ПРЕЗИДЕНТ ФІНЛЯНДІЇ Мауно Коівісто, вперше виїхавши за кордон, приїхав до Москви. Згідно з вимогою Кремля, кожночасний новообраний президент Фінляндії мусить прибути до Москви і публічно заявити, що він продовжуватиме з нею політику мирної співпраці. На таку заяву Коівіста відповів із задоволенням Леонід Брежнєв, заявивши, що стосунки між Фінляндією і Совєтським Союзом повинні бути прикладом для інших.

Ярослав Гайвас

ЗАМОК НА ПІСКУ

Створена договором у Ялті Европа тріщить у своїх основах. Поширення домінуючих впливів Москви на Букарешт-Будапешт — Прагу-Варшаву і аж до Берліну не має під собою ні геополітичних, ні економічних, ні історичних, ні тим більше духових основ, а якраз навпаки. Це все протиставиться Москві й тільки брутальна фізична сила ще втримує той стан.

Сьогодні Польща стала каталізатором ферменту, а завтра ту ролю може перебрати кожна сателітна країна, бо природні, органічні умови й політичні наслідки створені Ялтою невідхильно натискають на шукання нового стану. Випадки в Польщі-це тільки сиґнал, що наростають сили й елементи змін та що вони остаточно переможуть. Бо на фізичній силі завжди опиратися не можна, як і не можна довго „всидіти на багнетах". В особливому нестерпному стані знаходиться Німеччина.

Роздерта вона надвоє, з двома суспільно-політичними системами, які з волі Москви мали б бути у тривалому й безперервному конфлікті, щоб уможливити Кремлеві спокійно продовжувати своє панування та проникання у щораз то нові терени. Творці того стану, лідери альянтів Другої світової війни, не бачили далеко, коли улягали плянам Сталіна та барабанному вогневі своєї власної пропаґанди. Східньонімецькі лідери задоволені своїми провідницькими позиціями в своїй частині Німеччини скрупулятно переводять совєтську політику в життя. Західньонімецькі лідери шукають виходу з тієї аномалії. Довгі роки західня орієнтація канцлера Аденавера працювала над відбудовою західньої частини Німеччини. Опісля прийшли німецькі соціял-демократи. Соціял-демократи шукали чогось нового і знайшли свою Остполітік. Започаткував цю сучасну версію Остполітік колишній канцлер, а тепер голова Соціял-демократичної партії Західньої Німеччини Віллі Брандт. Його Остполітік стала великою мірою протиставленням західній концепції колишнього канцлера Аденавера, яка поклала край століттям боротьби між двома колишніми частинами імперії Шарлєманя.

Але сучасна Остполітика — це не тільки явище коньюнктурного характеру, вона має, також свою німецьку, з історичної точки зору, досить свіжу традицію. Пакт у Рапалльо не лише започаткував поставання нової ситуації у Середній і Східній Европі, але він також почав прокладати шлях до того, що закінчилося договором Гітлер-Сталін зі серпня 1939 року, який фактично уможливив започаткування Другої світової війни.

Одначе ні Брандт, ні його наступник на кріслі канцлера Гельмут Шмідт не мали на увазі тих історичних ремінісценцій. Проблеми прагматичної політики і практичні потреби життєвої дійсности німецького народу, на думку тих двох лідерів і їхніх численних співробітників, диктували напрямні в шуканні нових доріг, які остаточно довели їх до Остполітік. Серед цілей тієї Остполітік на першому місці — зближення, з метою майбутнього об'єднання обидвох частин Німеччини. Відтак зміцнення миру в Европі, що в обличчі аґресивности Москви, не є малою проблемою. Далі господарські користі. Німці завжди чималу вагу прив'язували до Остгандлю. Перед Першою світовою війною для цього будовано залізну дорогу Берлін-Баґдад, перед Другою світовою війною — Рапалльо і пакт Гітлер-Сталін, а тепер прийшла Остполітік. При цьому не можна забувати, що соціялістичні доктринери й мрійники, яких не бракує в товаристві Брандт-Шмідт, з одного боку задивлені в перемогу у Західній Европі, а відтак у всьому світі принципів соціялізму, а — з другого в привид конверґенції, яка мала б поступовими процесами довести до такого переплетення різних елементів Сходу й Заходу, що накі"ці постане якась нова ні то синтеза, ні то сплав різних елементів.

В основі тих ілюзій лежить віра в те, що Брандт висловив коротко: „Зміни в СССР через співпрацю". Брандт і йому подібні вірять, що тісна співпраця Заходу зі Совєтським Союзом насамперед по совєтському боці усуне страх перед нападом зізовні а відтак створить відповідний ґрунт для змін і реформ у СССР.

Почуття тієї загрози видумане на Заході, а в першу чергу американськими совєтологами, аж ніяк не знаходить потвердження в СССР, чи в колишній Росії. В Росії завжди була погорда до „гнилого Заходу" і не страх перед ним, а бажання підпорядкувати його собі. Росія завжди боялася й боїться Китаю, боїться внутрішньої експльозії поневолених народів в Росії, боїться багато дечого іншого особливо нових революційних течій, але вона аж занадто добре знає, що Захід не піде новою війною на неї!

Коли ж ідеться про „зміни в СССР через співпрацю", тобто через допомогу Совєтському Союзові і його совєтській системі, то є якраз навпаки. Всяка співпраця Заходу, всяка допомога з його боку тільки зміцнює Совєтський Союз і совєтський режим. І вже не раз Захід рятував Совєтський Союз своєю співпрацею і своєю допомогою і в сучасній критичній ситуації Москва знову на це розраховує. Сучасне неймовірне озброєння Совєтського Союзу аж ніяк не має на меті самооборони, а зовсім навпаки, воно має дати йому в руки засіб тиску й примусу, інструмент, яким Москва плянує змусити Европу до здачі своїх позицій. Москва пішла на ці колосальні зброєння в переконанні, що Захід, а в першу чергу Европа, а в слід за нею і ЗСА не захотять зі свого боку йти на такі величезні й нераціональні видатки. Совєтський

(Закінчення на стор. 3)

З МОГО ВІКНА

Іванна Савицька

„Все для вашого мужа"...

Такою приманливою рекламою анонсувала себе подарункова фірма в елеґантному секторі Маямі Біч, який за довідником, рахується третій, найкращий в Америці.

Варто побачити оте чудо, де найдорожчої кляси комерція всуміш з природою досконалого майже піклування творять рай на землі, по якому блукають мільйонери (не в фіґових листочках), а в одягах першої якости і досконалого крою.

Смертному християнинові з двадцяткою у кишені лячно туди зайти, але ж, — до кого властиво належить прекрасний світ? До відважних! Отож іду і вдаю мільйонерку. — Чи любите свого мужа, — питає мене продавчиня з хфіґурою і личком модельки, і, не вриваючи мови, демонструє на малому екрані ось такі сувеніри!

— Моторовий човен найновішої англійської марки, а може цей вітрильник (на дві особи), чи кораблик на вісім був би йому до вподоби. Ви любите свого коханого, правда? Рибацьке приладдя (всього 2,000 долярів), це дешевий дарунок і він вам певно не підходить, бо ви хотіли б щось кращого, щосьціннішого.

— Маленька вілла (всього десять кімнат) недалеко над морем. Романтичне, затишне місце, ідеальний для мужа відпочинок.

— Стайня перегонових коней саме тепер продається і саме тепер наймодніша. Чистокровні араби, метрика автентична і першуни в бігах. Що ви на це? Ви любите свого мужа, правда, любите?

— А вже, що люблю, відповіла я впевнено, все ще не рішена, що купити. — А може перегонові собачки будуть вам до вподоби, продається їх вісім і всі чекають купця.

Усе те я слухала гейби в якійсь гіпнозі., натягнувши на себе маску заможної дуже особи, яка шукає небуденного подарунку своєму бідному мужеві, якого великі торговельні трансакції (може зі шейхом) тримають взимі у місті.

— А може це, така маленька дрібничка, — сказала сміючись, продавчиня. — На цей раз щось для здоров'я, маленький компютор, який сидить у кишенці і реґулює темпо прискореного життя. Бо знаєте, ота біганина...

— Знаю, знаю, — перебила я пані, покажіть щось з останньої заграничної моди, щось, чого ще не було, за чим шукає кожна на світі людина.

Очі моєї продавчині заблимали синіми зірками, бо вона була певна, що вже зловила купця. — Ви любите чоловіка, правда, хочете його безпеки, довгого з ним життя. Ось, що тепер наймодніше, щойно надійшло з Італії, ось, що розхапує світ, Ню Йорк, Чікаґо, Сан-Франсіско, і в нас, у Маямі купують, а в якому кольорі вашому мужеві до лиця, у синьому, жовтому чи в білому?

— Але що саме, мила пані, сорочка краватка, чи піжама, таких сувенірів не шукаю.

— О ні! Наша фірма продає ексклюзивні дарунки. Ми продаємо камізельки, які не пропускають куль. Ви любите свого мужа, правда що так?

Вийшовши голіруч із крамниці я подалась на наш український куточок, залитий сонцем, де шумить зовсім вже тепле море, в менуеті колишуться пальми, де безліч вигідних лавочок, і де — не продається, а роздається отой найцінніший дарунок, — здоров'я.

Михайло Кучер

НОСТРАДАМУС — ВОРОЖБА ЧИ ФУТУРОЛОГІЯ?

Людині властиве бажання знати майбутність, як свою особисту справу здебільша побутового характеру, так і політичну справу — своєї країни або й цілого світу. Особливо людство хоче знати будуччину у тяжкі і небезпечні часи.

Тоді можна звернутися до Нострадамуса та його книжки „Центурії". У цій книжці Нострадамус дав у вигляді загадок або ребусів образи майбутнього з 1555 року і аж по 3797 рік.

Нострадамус жив у бурхливу добу. Він — особа загадкова і контроверсійна, мав ворогів або скептиків, і великих прихильників. Нострадамуса можна вважати предтечею футурологів і одного з ранніх представників антиутопії. Скептикам можна сказати, що раціональність, до того спрощена, не дозволяє проникнути у тайни буття. Не все можна зрозуміти своїм обмеженим знанням, не можна зрозуміти, як тібетські ченці бачать на віддаль сотень, а то й тисяч кілометрів.

Але таку властивість мав французький астролог і прибічний лікар короля Карла IX Мішель Нострадамус. Він вірив у закони, які керують історією людства, і такі закони не залежать від людини, бо тих законів не можна уникнути. Коли в Европі панували монархи „з ласки Божої", він мав сміливість говорити про загин монархій. Будуччина людства, на думку Нострадамуса, підлягає законам моральної категорії.

„Центурії" — велика книга, яка привернула до себе увагу багатьох. Скептики кажуть, що правдивість передбачень Нострадамуса перевіряє досі тільки минуле, і тому загальні туманні вислови можна застосувати до і так відомих вже випадків.

Нострадамус, наприклад, пише: „Могутність задихнеться в своїй злобі, держава звірів не може довго жити". Цю ворожбу можна застосувати до Гітлера та його III-го райху.

Філософія історії Нострадамуса — можливо перша антиутопія у світовій культурі. Більш-менш 30 років до „Центурій" вийшла у світ „Утопія" Томаса Мора, яка обіцяла людству поступ без перерви, у наслідок чого на землі запанує рай. Цю концепцію підхопив Карл Маркс і звульґаризував її. Вона обернулася у найбільш криваву історію людства.

У протилежність до Томаса Мора і Карла Маркса Нострадамус мав досить земного реалізму. Він знав, що рай на землі і золота доба нездійснимі. Він визнавав глибоко моральні засади і остаточну перемогу справедливости. В результаті його песимізм кінчається оптимістично.

Уважають, що це про Наполеона Нострадамус написав так: „Занадто нахабний вояк народиться близько Італії. Його імперія буде неспокійна. Він знищить багато вояків, як 'чудовий різник' у безуспішних війнах".

Хто читав таке передбачення у Франції до революції 1789 року, не знав, що воно незабаром здійсниться.

Тепер майже чотириста років після того, як були написані „Центурії", можна дивитися на Нострадамуса як на того, хто передбачив технічні винаходи: підводні човни, літаки, атомову бомбу, французьку і большевицьку революції, генерала де Ґоля, Франко, Леніна, Сталіна, Гітлера і Муссоліні.

Для прикладу візьмемо такий катрен — чотири рядки вірша („Центурії" написано віршем) у прозорому перекладі: „я боюся невідомого третього правителя загадкової варварської сніжної країни. Він повбиває всіх своїх співробітників, але що стане з ним по смерті?" — Тепер ми знаємо, що це портрет Сталіна та усунення його мумії з мавзолею.

Скептики скажуть — випадковий збіг обставин. Але таких збігів обставин у „Центуріях" щось занадто багато. У його дивній, тривожній і, можна сказати, страшній книзі можна знайти передбачення жовтневої большевицької революції та її наслідків. У своєму „Великому апокаліпсісі" Нострадамус писав: (дослівно)... „У жовтні вибухне велика революція, яка вважатиметься найбільш грізною з тих, що сталися досі. Життя на землі перестане розвиватися свобідно і потоне у великому тумані. А весною після неї стануться великі переміни, впадуть королівства, великі землетруси. Все це поєднається з виникненням нового Вавилону, мерзотної проституції, жахливої духовної пустки. І це буде продовжуватися 73 роки і сім місяців".

Якщо почати рахувати від жовтневої революції, що сталася 1917 року, то 73 роки більше дасть нам рік 1990-ий...

Чи так станеться, ми сьогодні не можемо певно сказати. Це скажуть ті, які прочитають „Центурії" піз-

(Закінчення на стор. 4)

ПРО ТЕ І ТАМТЕ

Про геніїв — і тільки здібних

Нема де правди діти, але ми українці любуємося у екстремах. Вистачить взяти перший з краю наш щоденник чи журнал, а знайдемо таких досхочу. Ось хоча б у звідомленнях із концертів, імпрез, у рецензіях чи навіть у коротких вістках. Кожний наш співак — це оперовий, кожний письменник — видатний, кожний виступ — високомистецький, кожна виголошена промова — глибока змістом.

Розуміється, коли мова про нелюбих вам людей — тоді часто-густо попадаємо в іншу екстрему — а це критики. Зокрема, коли це торкається наших партійних чи громадських „противників". Тоді все, що ми робимо — „проходить із незвичайним успіхом", але те, що роблять „вороги" „відбувається у піввиповненій залі" (коли йдеться про прилюдну імпрезу) стаття чи книжка однодумця — „глибока змістом", але інакодумаючого „показує фальшиві тенденції" і „вимагає дискусії".

Все це, либонь, вислід нашої емоційної вдачі, якій важко здобутися на об'єктивність і холодне та раціональне ствердження фактів. І так, звичайно, ми плаваємо або в надмірних похвалах або в критиці.

А може тут також грає ролю часте у нас почуття меншевартости, яке закриваємо саме перебільшуванням?

Послухайте тільки при нагоді розмови батьків, а особливо матерів біля школи українознавства, пластової чи сумівської домівки, у передсінку Музичного Інституту чи Студії Мистецького Слова. Перегонам у вихвалюванні власних дітей немає кінця. Здавалося б немов усі наші діти — це просто генії, які все знають найкраще, які вибиваються

(Закінчення на стор. 4)

Юрій Соловій

ТЕПЕР ЛИШЕ СЦЕНА (БЕЗ ГЕРОЇВ)

У залях Українського Інституту Америки в Ню Йорку (13-го грудня 1981 — 3-го січня 1982) відбулася виставка праць Аркадії Оленської-Петришин.

Сімдесяті роки відзначилися пожвавленою активністю жіночого руху в мистецтві, тому варто зробити певну конфронтацію праці нашої мисткині з гаслами та ідеями жінок-мисткинь взагалі. Це дуже обширна тема (жіночий рух в мистецтві), яку я не пляную обговорити повністю в рецензії на виставку. Тому, що ця свіжа в біжучому році тематика вимагає всесторонньої оцінки, підготовляємо до друку обширнішу розмову на цю актуальну тему з двома нашими молодими мисткинями — Дарією Дорош і Дзвінкою Орловською — надіючись осягнути цим робом баланс поглядів та деякий баланс оцінки. Але тому, що навіть найдовша стаття не розв'яже — чи хоч би повністю насвітлить — це питання, до нього будемо повертатися частіше і, як цього разу, при різних нагодах. Навіть найбільш завзяті і прихильні теоретики з жіночого фронту признають, що встановити критерії і риси жіночого мистецтва вельми важко. Частенько практикуючі „жіноче мистецтво" подаються у пляни, які мають лише відносне відношення до мистецтва і є радше соціяльними виразниками економічних чи статевих проблем.

Саме одною з актуальних проблем мистецтва останнім часом є питання статевої характеристики мистецтва. З постанням жіночого визвольного руху статеве питання перенеслось теж у сфери мистецтва. Але ранні спроби здефініювати жіночість і жіночі прикмети в мистецтві позначені поспіхом: заінтриговані цим питанням мисткині, без конечної критичної застанови чи аналізи суті (мистецтва) почали виготовляти мистецтво на крихких основах, часом рятуючи „престиж" кольорів жіночої (спільної) гардероби (кольори пастелеві, особливо рожевенькі та синенькі), або стилізуючи образову орнаментику під графічні мотиви статевої еротичної символіки. Отвори, коридори, канали-тунелі, згортки-фалди, півкулі стають графічними елементами жіночого мистецького словника з абстрактною структурою. Взагалі помічається сильне зацікавлення еротикою, якому в окцидентальній культурі (мистецтві) не має паралелі, навіть детально-реалістичні еротичні зображення в орієнтальному мистецтві (Японія та Індія) блíднуть супроти сучасного еротичного мистецтва жінок, пряму експресивність якого можна порівняти хіба з зображенням примітивних народів, де домінують перебільшено-побільшені (еротичні) символи і образність.

Туга за вийнятковими та ідеалізованими пережиттями і еротичною екстазою є лише одним із помітних стремлінь жіночого мистецтва останньої декади; вони приділяють чимало уваги теж мистецтву з реторично-полемічними тенденціями, критикуючи насамперед дотеперішній стан жінки з її домашньо-материнською функцією. Стається переоцінка ідеологами жіночого руху культурного і суспільного процесів, де дотеперішні надбання і осягнення т. зв. „чоловічої культури" ставиться (автоматично) в неґативному фокусі та світлі.

Ці питання у суспільно-соціяльній, в найпершу чергу в економічній площині є безсумнівним матеріялом для дискусії, перевірки і поправок; в мистецтві питання статевої категорії автора і вплив цього факту на характер твореного мистецтва даним автором є примхливоі-спекулятивної натури.

На думку ідеологів мистецтва жінок, — типічні жіночому мистецтву є наступні елементи, мотиви, сюжети та гасла: 1. Центральний фокус, тобто — зосередження уваги на центрі (картини); 2. М'які, заокруглені форми; 3. Зацікавлення власною анатомією; 4. Материнство (і процес, який веде до цього; Пастелеві кольори; 6. Традиційна (домашня) роля жінки; 7. Суспільний лад (і революція).

При цих і споріднених питаннях зупинимося довше у черговому матеріялі (на цю тему), сьогодні лише зауважу, що не легко відкривати мистецтво, творене жінками, опираючись на названих угорі рисах.

Може це іронія долі, але дотепер найбільш атрактивною спробою створити мистецтво в „жіночому дусі" був „Жіночий дім" у Лос Анджелесі на початку минулої декади (Womanhouse, а не Womans building, який був нащадком першого), де жінки-мисткині виповнили кімнати реквізитами жіночого життя (домашнього, еротичного і гігієнічного) та мрій.

* * * * * *

Безумовно щось важливе сталося у нашому житті: у нашу свідомість вступив новий фактор — можливість дотепер неусвідомленого мистецтва, хоча присутність жінки в мистецькому цеху не новина: звітуючи про творчу працю Аркадії Оленської—Петришин в минулому (Юрій Соловій „Про речі більші ніж зорі" ст. 125-132) — ми звітували про осяги творчої людини, де біологічно-анатомічні інформації не бралось свідомо до уваги. Сьогодні, після досвіду з жіночим рухом, виставка праць жінки пропонує погляд теж із такого вугла. Тому цей довший інформативний вступ, поскільки жіноче питання в мистецтві нове і наразі не дуже популярне.

Коли в попередній — зовнішньо подібній до теперішньої — творчій стадії непокоїли нас частинно заховані в пишній фльорі елементи (людської) трагедії — мовчазні „діти ґенерації квітів", у теперішньому малярстві Оленської-Петришин розкіш і зовнішній мир рослинного світу нічим не закаламучені; „зовнішній мир", бо в дійсності під килимом розкішних кольорів захована боротьба за існування універсального закономір'я, де деякі „невинні" рослинки і квіти хижо чигають на жертви. Але про це авторка не сиґналізує: ці образи є, неначе квадратовими букетами з одною провідною думкою і ціллю прикрашувати (житла), щось, що культура естетики доручила жіночій долі (напрошується здогад, що печерні малюнки творились, мабуть, жіночими руками, — далекосяжний здогад, але можливий).

І так, в дусі вступу, ми могли б снувати думки, погляди, теорії про ще один варіянт жіночости жіночого мистецтва, якщо б позбутися настирливої думки про вражаючу похожість її теперішнього малярства (!) до малярства Руссо (Henri Rousseau) (Le Dovanier — митник), 1844-1910.

Стартуючі точки нашої мисткині і французького мистця є розмежовані — ідеологічно і часом — світами, але тепер у творчому процесі вибору стилів вони зустрілись, та як довго цей „шлюб" триватиме — покаже майбутнє, яке залежить від нашої мисткині, звичайно ж. У малярстві Оленської-Петришин (її графіка часами рішучо інша) примінює великі упрощені мотиви фльори на тлі плоского — темного або ясного — неба, щось, що теж сильно фіґурує в образах Руссо з екзотичною тематикою.

Її теперішній творчий етап перегукується з одним із ранніх етапів — рослинністю, але коли рання рослинність в її малярстві мала абстрактні графічні основи умовною горою — долиною образа, теперішня рослинність виведена з деякою ботанічною ілюстративністю, де теж затримано порядок між небом і землею. між горою і долиною образа. Якщо часами кольори рослин можуть видаватися „видуманими" і дивними (фіялкові кактуси) — це може лише питання докладности обзнайомлення (глядача) з світом фльори, бо з другої сторони все, що є листям — мальоване різними відтінями зеленого кольору, отже припустимо, що авторка постановила творити в дусі реалізму. Пишу про це тому, щоби відв'язатись від турбуючої думки про прикладність (текстильну) її малярства, яке спокусливо нагадує пишні — модні в минулому сезоні „бордери" (в текстильному малярстві прийоми реалізму не зобов'язують). Хоч прикладна гнучкість мистецтва не є неґативом (Леонард да Вінчі малюючи „Монну Лізу" напевно не думав про її текстильність, куди вона останнім часом — з відкриттям певної текстильної друкарсько-репродуктивної техніки — попала; теж Мондріян не плянував створити текстильну моду сезону, яка з'явилась дві декади після його смерти), — нас непокоїть збіг подій: атмосфера її картин (казково-грайлива) глибша, щоби обмежити ролю її праці до одного сезону моди (це нормальний час тривання текстильної моди). Не зважаючи на явну декоративність — її малярство репрезентує зачаровану долину з далекою-далекою історією; вона (долина) нагадує нам свою древність в контрасті до нашої (людської) відносно не дуже давньої метрики (народження).

У попередній стадії ботанічні мотиви були лише помічним засобом для вираження людської філософії про відчування (людини); тепер людина покинула сцену дії, уступилась перед світом, який може без неї і без її дерзань існувати, може існувати в своїй власній історії.

Герой її попереднього малярства покинув сцену, тим паче виринає питання чи забрав він з собою усі людські

(Закінчення на стор. 3)

Замок на піску...

(Закінчення зі стор. 2

Союз, вірніше його керівництво, свідоме, що їм мирним змаганням, творчою конкуренцією не подолати Заходу і його життєвої системи. І тому для нього залишається тільки сила. Мавши до диспозиції ту силу, Москва чекає на пригожий момент, коли ту силу може вжити. А всі розмови, переговори, обміни тощо-це тільки маневри, які вона намагається використати для осягнення безпосередніх користей та для підготови того, про що говорить гимн Третього інтернаціоналу і про що постійно пригадував Ленін: „Останній і вирішний бій".

І тому всі надії західньонімецьких лідерів на об'єднання Німеччини при допомозі тісної співпраці Західньої Німеччини зі Совєтським Союзом — це звичайний самообман. Москва погодиться на таке об'єднання, а навіть хоче його, але під умовою, що вся Німеччина стане після того об'єднання її сателітом і тереном совєтських експериментів.

Мир у світі аж ніяк не залежить від співпраці між СССР і західньоевропейськими державами, а спеціяльно між СССР і Західньою Німеччиною, але повністю залежить від сили вільного світу та його рішучости боронитися — у випадку совєтського нападу — всіми можливими засобами. Сила завжди найкраще забезпечувала перед нападом і завжди була найкращою обороною перед небезпеками й несподіванками.

Якщо ж ідеться про так звану конверґенцію, то там, де вона може бути, тобто в техніці й технології.усі світові системи перебувають у стані взаємного запозичення, наслідування тощо. Якщо ж ідеться про культуру, про духове життя, про життєвий стиль і соціяльні системи, то кожен нарід творить їх на базі своїх традицій і такими, які йому найкраще відповідають. Отже, про конверґенцію в тій площині й мови бути не може. Природний закон плюралізму саме в тих ділянках не лише найповніше виявляє себе, але без нього не було б поступу, не було б мутацій форм і здобутків, не було б того творчого багатства, що є найбільшим здобутком людського роду.

І тому ціла будова німецького замку Остполітік — це будова на піску. Всі комбінації і пляни тієї політики можуть принести тільки тимчасові користі, бо побудовані вони на бажаннях, які заступають думку, та на рожевих сподіваннях, які заступають реальний світ та реальні життєві умови й потреби.

ЗАГОЛОВОК І АВТОР

Заголовок допису д-ра Володимира Боднара („Свобода" ч. 41 з 4-го березня ц.р.), має бути: „Св. п. Михайло М. Тимків". Автором рецензії про „Концерт солідарности зі „Солідарністю" є Кость Церкевич („Свобода" ч. 40 з 3-го березня).
— Ред.

Відбулись Загальні збори 361-го Відділу УНС в Ню Йорку

У суботу, 27-го лютого ц.р., о год. 2-ій по полудні відбулися Загальні збори 361-го Відділу УНС в Українському Домі в Ню Йорку. Збори відкрив голова Відділу Іван Яремчук і привітав присутніх, що так численно зібралися раз на чотири роки. Вшановано пам'ять померлих членів хвилиною мовчанки.

Вибрано Президію Зборів: інж. А.Сумик—предсідник, Б.Семенюк—містопредсідник, і С.Селешко—секретар. Коротко звітували члени Управи: голова І.Яремчук, фінансовий секретар С.Чума і рекордовий секретар С.Селешко.

Усі звіти були короткі, ясні і точні, так що в дискусії ніхто не забирав слова. Звіти прийнято так, як були подані. За Контрольну комісію звітував голова Р.Крупка, який дав докладний і точний перебіг фінансової господарки Товариства, та вніс пропозицію на уділення абсолюторії уступаючій Управі з признанням, що Збори схвалили оплесками.

Нову Управу обрано в такому складі: І.Яремчук—голова, Г.Полчі—містоголова, С.Селешко—рекордовий секретар, С.Чума—фінансовий секретар, Б.Семенюк, М.Елеїв і В.Лавро—члени; Контрольна комісія: Р.Крупка—голова, С.Літепло і М.Виноградник—члени.

Переобраний голова перебрав дальше провадження Зборами, подякував присутнім за довір'я та вибір і закрив Збори.

Відтак відбулися місячні Збори, які відкрив і ними проводив І.Яремчук, пояснив процедуру вибору делеґатів на 30-ту Конвенцію УНС, що відбудеться у травні в Рочестері. Вибрано трьох делеґатів і їх заступників. Делеґатами вибрано: Р.Крупку, І.Яремчука і С.Чуму. Заступники: д-р В. Михайлів, В.Лавро і К. Пиль.

Р.Крупка в імені делеґатів та їх заступників подякував присутнім за вибір та довір'я та обіцяв гідно заступати та боронити справу УНСоюзу. На цьому Збори закінчено, а С.Чума попросив всіх на скромну перекуску.

Р.К.

ГУБЕРНАТОР НЮ ДЖЕРЗІ ТОМАС Г. КЕЙН домагається підвищення податків від продажі нафтових продуктів, зокрема оливи і бензини та тютюнових й алкогольних продуктів, підвишки цін на транспорт, аж на 25 відсотків, збільшення вплат за навчання в університетах на 10 відсотків тощо. Усі ці підвишки повинні допомогти стейтовому урядові знизити 729,4 мільйоновий дефіцит в бюджеті. Кейн теж пропонує знизити податки для корпорацій і більших підприємств, щоб, мовляв, втримати їх в стейті, бо вони затруднюють велике число робітників.

Тепер лише...

(Закінчення зі стор. 2)

справи, чи, може, завдяки людськости авторки безлюдного світу, дух цього іншого світу... людський. І тут знов чуємо шепіт жінок ідеологів жіночого мистецтва (Lucy R. Lippard:„From the Center", Judy Chicago: „Trough the Flower"), звертаючи нашу увагу на всі ці виструнчені угору валкуваті з шапочками рослини — кактуси, уперто повторені в малярстві Оленської-Петришин... Але на цьому місці передаю голос знавця і студента жіночого мистецтва.

Після „ефективного закінчення" обговорення теперішнього малярства Аркадії Оленської-Петришин, не можу в задоволенні „відкласти перо", лише згадавши її „рішучо іншу" графіку. Хоч тут панує фльора і поділ площі картини на горішню (гладку) і долішню (орнаментальну) площі, — її графіка зведена до гри і напруги між чорним та білим і без пишноти колірової поволоки, раптом набирає іншого (магічного) змісту. В графіці натрапляємо теж на інші композиційні прийоми, прим. асиметричний поділ образа квадратурою рами вікна, з луковатим (!) контуром поділу другого (заднього) пляну (на плян гладкий) знову небо) і орнаментальний — частина картини дерева в безлисті). Цей твір провокує снування думок про макабричні сцени — плязму, гігантський мазок опановуючий світ, який (мазок) просякає крізь щілини (вікна!) людських жител...

У її графіці трапляються ще інші прийоми, хоч теж тут домінують виструнчені форми, які у цьому строгому чорно-білому кліматі втрачають еротичні принади її малярства, перемінюючись в процесію храмів виповнених свічами та бризками. Але я не буду дивуватися, коли інші рецензенти відкриють інші емоції та інший зміст у цьому мистецтві, бо як кожне мистецтво, так теж мистецтво Аркадії Оленської-Петришин вільне для різних інтерпретацій, отже — і для „жіночої"...

Аркадія Оленська-Петришин: „Кактусовий город", гравюра

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДІТЕЙ.

Підготова до ЮМПЗ...

(Продовження зі стор. 2)

днівки й бюлетені. Окремі курені нестимуть специфічну службу: нема жадного куреня, який би стояв осторонь від цього великого здвигу. Всі 10 куренів, активних сеніорських, і всі 10 куренів старшопластунських зголосили свою допомогу, яка включає всі ділянки, потрібні при такій імпрезі: адміністраційну, програмову, службу порядку, інформації, медично-санітарну та інші.

Щодо нічлігів, то в околиці винайнято всі можливі й „неможливі" мотелі та готелі, а інших заохочується привозити зі собою шатра, трейлери, тоді можна буде приміститися і на терені „Вовчої Тропи".

Про хід підготовки вчасно й широко інформує українська преса. У травні плянується окрема пластова сторінка в щоденнику „Свобода", де сукупно буде подано чимало матеріялу про Зустріч. Плянувалося б і фільмування всіх цих подій, але великі кошти на це не дозволяють, натомість будуть зроблені цікаві прозірки, які висвітлюватимуться при різних нагодах. Якщо ж вдасться дістати сторонніх „фільмарів", то фільми теж будуть зроблені.

Ще гості в „Свободі" порушили одну справу: шукання спонзорів для автобусів. Справа в тому, що пляновані прогулянки і екскурсії треба буде переводити автобусами, а це для каси самого Пласту — великі видатки. Тому вже тепер організатори ЮМПЗ просять і заохочують наших свідомих заможних людей та фінансові установи й організації фундувати таке спонзорство автобуса.

Є намір показати пластунам з інших країн Америку, але велика кількість гостей говорить про те, що не легко буде це перевести в життя. Натомість, ті пластуни, що тут залишаться після Зустрічі, якщо матимуть охоту побувати довше в Ню Йорку, могтимуть це зробити. Вже не раз практикувалося так по різних станицях, що молодих гостей місцеві українці порозбирали по своїх родинах. Влітку, щоправда, коли всі на вакаціях, на виїзді, — це не завжди вдається. Можливо можна було б примістити таких пластунів невеликими групами по приміщеннях наших установ, які є поблизу нюйоркської метрополії. Ці й інші справи ще вимагають певного обговорення й конкретизації.

Керівництво Зустріччю здійснюватиме командант пл. сен. Всеволод Гнатчук та пл. сен. Андрій Ластовецький, голова Організаційного комітету ЮМПЗ.

„Головним кличем Ювілейної Міжнародної Пластової Зустрічі, — пояснила на закінчення розмови Є. Гойдиш, — є слова поета Миколи Руденка, політв'язня, великого українського правозахисника і голови Української Гельсінкської Групи: 'Минуле не можна відібрати, а є ще майбутнє!' Творити теперішнє й майбутнє — це головна ціль нашої організації. Вже багато поколінь української молоді виховані були в Пласті протягом цих 70 років, і вони вишколюються тут далі для нашого світлого майбутнього, що його нікому в нас не відібрати."

КОНЦЕРТ ПРИСВЯЧЕНИЙ М. ЛИСЕНКОВІ

Філядельфія, Па. — Заходами Освітньо-Культурного Центру і Українського Музичного Інституту тут в суботу, 13-го березня ц.р., о год. 7-ій вечора, у приміщенні ОКЦ при 700 Сідар ровд, відбудеться концерт в серії концертів українських композиторів присвячений Миколі Лисенкові. У програмі: перша частина „Ноктюрн" — опера на одну дію М. Лисенка, лібретто Людмили Старицької-Черняхівської; друга частина: вибір арії М. Лисенка у виконанні Андрія Добрянського і Едварда Іванка. Мистецька постанова — А. Добрянський, музичний супровід — Тома Гриньків. Вступне слово виголосить проф. Юрій Оранський. Ціна вступів: 6 долярів і 5 для молоді і пенсіонерів.

ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ ЕДВАРД КАЧ, виступаючи на пресовій конференції заявив, що засуджені за малі проступки особи — хронічні порушники вуличного руху, „вільні малярі", що розмальовують підземки і мури будинків, проститутки, дрібні злодії і заколотники, мусітимуть працювати у міських шпиталях, парках та інших публічних місцях, а вечорами їх знову відвозитимуть автобусами на острів Райкерс, де вони житимуть у спеціяльниех ізоляційних таборах. Е. Кач при тому підкреслив, що така практика не вимагає схвалення окремих законів чи зміни кримінального кодексу і зрештою „буде дуже корисною для засуджених". Первісно посадник хотів примістити цю „нову робочу силу" під шатрами, але проти цього виступили інші його співробітники. Посадник Кач вже наказав координаторові для судових справ Робертові Кітінґові приготовити місце для „нового табору", щоб цю програму можна ввести в життя вже в квітні ц.р.

ЕДМУНД (ДЖЕРРІ) БРАВН, ТЕПЕРІШНІЙ губернатор Каліфорнії, проголосив офіційно свою кандидатуру на сенатора на місце дотеперішнього республіканського сенатора С.І.Гаякави, який вже раніше зголосив свій відхід на емеритуру. Не зважаючи на те, що популярність Е. Бравна дещо послабла у двох президентських кампаніях і під час сімох років на пості губернатора, він все ще є найбільш сприємливим кандидатом для Демократичної партії. Передвибори у Каліфорнії відбудуться 8-го червня. Три інші кандидати Демократичної партії це: Деніель Вайтгирст, стейтовий сенатор Пол Карпентер і письменник Ґор Відал.

Нострадамус...

(Продовження зі стор. 2)

ніше. За Нострадамусом рік 2025 принесе зміни: комунізм тоді остаточно загине, розлючений нарід буде скидати з п'єдесталів статуї Леніна. Совєтський Союз буде у стані війни. Китай об'єднається з арабськими країнами і вони вдарять з двох боків та розчавлять СССР. Тоді на його просторах настане релігійне відродження християнського світу.

Очевидно нема і не може бути об'єктивної певности, що все станеться власне так. Але з певним острахом читаємо далі: „Догматики створили нову віру. Всі будуть хвалити великий обман. Звірів будуть мірять шляхетною міркою і зло будуть пропонувати, як добро". Чи не є це точна характеристика марксизму-ленінізму?

А ось як Нострадамус бачить пореволюційний Совєтський Союз: ...„Мете снігом і світу не видно; щось діється на Арктиці, де люди стануть гірші звірів. Волю замкнено в тюрмі і проголошено анатему законові — 'не вбий!'"

Але є і віра в кінцеву перемогу справедливости і віра в те, що „державі звірів суджено короткий вік"... „Я знаю, що з'явиться новий Спаситель, бо нема сили, що може знищити любов. Треба цінити слово пророків, що загинули, і зійде сонце з древніх гробів".

„Центурії" в Японії вже стали „бестселером".

Про геніїв...

(Продовження зі стор. 2)

всюди на першунів, особливо у школах, які дістають постійно найвищі оцінки.

Але на ділі, чи аж так багато у нас тих „геніїв"? Це питання насувається нам не раз, коли читаємо різні звідомлення стипендій, списки учнів, що здобули т. зв. „Нешенел Меріт", або інші нагороди для здібних учнів. Якось важко між тими довжелезними списками нагороджених найти українські прізвища.

Саме в останніх днях в американській пресі та в телевізійних новинах ми знову бачили цьогорічних першунів у відомому науковому конкурсі, що його рік річно проголошує електронічна Корпорація „Вестінггавз". Тим разом перше місце здобула дівчина з Ню Йорку, інші першуни з цілої Америки, але українця знову між ними немає. Цікаво, що батько першунки та учителі пояснювали її успіх завзяттям і терпеливістю, яку вона мала та її вродженою здібністю до математичних наук, — про якусь „геніяльність" ніхто із них навіть не згадував.

Безперечно, таких здібних молодих учнів, що отримують нагороди чи перші місця в порівнянні з числом їхніх однолітків на терені ЗСА — дуже мало, а все ж у нас зроджується „побожне бажання", щоби між ними були також молоді українці та щоб їхню „геніяльність" можна було засвідчити не словами а ділами.

О—КА